

Remissvar avseende regeringens pm ” Stöd till personer som lämnar sjukförsäkringen – temporära förändringar i arbetslöshetsförsäkringen” DS 2009:46, A2009/2824/AE

Sammanfattning

Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har inget att invända mot att fler av dem, vars rätt till ersättning från sjukförsäkringen upphör efter årsskifte, omfattas av arbetslöshetsförsäkringen och får rätt till inkomstrelaterad ersättning.

IAF har vissa synpunkter på föreslagna temporära förändringar i arbetslöshetsförsäkringen.

De personer som lämnar sjukförsäkringen under de närmsta åren riskerar att få vänta långt tid innan arbetslöshetskassorna kan lämna uppgifter om vilka belopp som ska ligga till grund för utbetalning av aktivitetsstöd. Även övriga arbetslösa som går direkt från arbete ut i öppen arbetslöshet riskerar att drabbas av långa handläggningstider som en följd av reformeringen av sjukförsäkringen.

IAF anser därför att det vore önskvärt att det införs temporära regler för att beräkna arbetsvillkor, normalarbetstid och dagsförtjänst för den grupp som berörs av de förslagna förändringarna. Det skulle i någon mån förenkla arbetslöshetskassornas administration och möjliggöra en effektivare handläggning.

Förenklad handläggning

IAF förutsätter att flertalet som lämnar sjukförsäkringen efter årsskiftet kommer att få ta del av Arbetsförmedlingens introduktionsprogram och att de kommer att anvisas till programmet utan att anvisningen föregås av öppen arbetslöshet.

Försäkringskassan beviljar och betalar ut aktivitetsstöd till deltagarna. För att kunna bestämma aktivitetsstödet måste Försäkringskassan hämta in uppgifter från deltagarnas arbetslöshetskassor. Med nuvarande rutiner kommer arbetslöshetskassan att få en förfrågan från Försäkringskassan först när medlemmen har påbörjat introduktionsprogrammet.

Arbetslöshetskassorna saknar förhandsinformation om vilka av deras medlemmar eller anslutna som kommer att lämna sjukförsäkringen. Arbetslöshetskassorna kan därför inte förbereda handläggningen av aktuella ärenden, om inte kassorna kan få information från t.ex. Arbetsförmedlingen så snart berörda medlemmar anmäler sig som arbetssökande vid de s.k. överlämningsmötena. Detta kommer att innebära stora logistikproblem när 16 000 - av totalt 54 000 personer under 2010 - lämnar sjukförsäkringen redan vid kommande årsskifte.

Om en deltagare inte har varit arbetslös före sjukskrivningens början, eller om mer än fem respektive sju år har förflutit sedan person senast fick arbetslöshetsersättning, behöver arbetslöshetskassan både arbetsgivarintyg och uppgifter från Försäkringskassan för att kunna handlägga ärendet. Arbetslöshetskassan måste pröva om personen uppfyller ett arbetsvillkor.

Om deltagaren uppfyller ett arbetsvillkor så får Försäkringskassan besked om detta och arbetslöshetskassan fastställer också en normalarbetstid och dagsförtjänst. En ersättningsperiod börjar löpa från det att introduktionsprogrammet påbörjas i och med att aktivitetsstöd samordnas med arbetslöshetsersättning.

Arbetslöshetskassorna behöver i samband med Försäkringskassans förfrågan inte pröva om personen uppfyller de allmänna villkoren i arbetslöshetsförsäkringen, men eftersom ramtiden i den aktuella typen av ärenden alltid kommer att förskjutas flera år bakåt i tiden från det att introduktionsprogrammet påbörjas, så kommer ärendena ta mer resurser i anspråk att handlägga än ett normalt ersättningsärende. Utläggningen av ramtid kommer sannolikt att innebära arbetslöshetskassorna kommer att nödgas hämta in uppgifter från Försäkringskassan manuellt. Problem med att få in arbetsgivarintyg eller få fram sådana som lämnats in tidigare kan förutses bli omfattande. Det är förmodligen svårt att på annat sätt kunna visa de uppgifter som ett arbetsgivarintyg innehåller.

Av promemorian framgår inte hur många av dem som kommer att lämna sjukförsäkringen under 2010-2012 som kan förväntas anmäla sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Det framgår inte heller hur många av dem som lämnar sjukförsäkringen som var arbetslösa och fick arbetslöshetsersättning när deras sjukperiod påbörjades. Ifall man utgår från att 40 000 personer kommer att ta del av introduktionsprogrammet under 2010 och att 75 procent av dem som lämnar sjukförsäkringen inte har någon pågående ersättningsperiod att återgå till, så kommer arbetslöshetskassorna att behöva handlägga närmare 30 000 nya ärenden under 2010. Dessa ärenden kan förväntas ta mycket tid och resurser i anspråk. Deltagarna i introduktionsprogrammet riskerar därför att få vänta på sitt aktivitetsstöd, särskilt om de tillhör den grupp som lämnar sjukförsäkringen redan vid årsskiftet.

Försäkringskassan har endast möjlighet att förskottera aktivitetsstöd motsvarande lägsta beloppet 223 kr per dag. De som berörs kan antas tillhöra en grupp som har små ekonomiska marginaler. Handläggningstiderna för de öppet arbetslösa ersättningsärenden kan också förväntas öka som en följd av tillströmningen av nya ärenden, särskilt under första halvåret 2010.

Handläggningstiderna hos vissa arbetslöshetskassor är redan är mycket långa. Vissa arbetslöshetskassor bl.a. Alfakassan kan också antas bli belastade i högre grad än andra arbetslöshetskassor. Det kan inte uteslutas att kostnaderna för att beräkna aktivitetsstödet storlek för dem som lämnar sjukförsäkringen kommer att påverka vissa arbetslöshetskassors ekonomi i sådan omfattning att de tvingas höja medlemsavgifterna.

Regeringen bör överväga att på något sätt förenkla administrationen av aktuella ärenden. IAF föreslår att de föreslagna förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen kompletteras med temporära bestämmelser vad gäller beräkning av

arbetsvillkor, normalarbetstid och dagsförtjänst. Det är särskilt angeläget för den grupp som berörs av förslaget om förlängd överhoppningsbar tid. Dessa personer har inte rätt till arbetslöshetsersättning enligt nu gällande regler. Handläggningen av deras ärenden torde vara de mest resurs- och tidskrävande. Gruppen kan beräknas uppgå till 13 900 personer under år 2010, 6 500 under år 2011 och 700 under år 2012 och den motsvarar ungefär 25 procent av dem som lämnar sjukförsäkringen under åren 2010-2011.

Arbetslöshetskassorna borde kunna få presumera att en person som tillhör den aktuella målgruppen har haft en normalarbetstid om 40 timmar per vecka. Dagsförtjänsten borde kunna få schablonberäknas till att motsvara personens senast fastställda sjukpenninggrundande inkomst eventuellt omräknad och delad med 260.

Om något arbetsgivarintyg inte kan erhållas, men den sökande kan visa på inkomster av förvärvsarbete under året som sjukfallet påbörjades eller året som föregick sjukfallet som motsvarar ett visst antal basbelopp, bör arbetslöshetskassorna kunna få presumera att personen uppfyller ett arbetsvillkor.

Förlängd överhoppningsbar tid

Enligt föreslagen ändring i 17 a § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) så ska vid beviljande av en ny ersättningsperiod den överhoppningsbara tiden få omfatta högst tio år, om den sökande har varit förhindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom. IAF ställer sig frågan om det är en förutsättning för att den överhoppningsbara tiden ska få omfatta mer än fem år, att all överhoppningsbar tid avser tid med styrkt sjukdom. Eller är det tillräckligt att endast den överhoppningsbara tiden som överstiger fem år avser tid som den sökande har varit förhindrad att arbeta på grund av styrkt sjukdom?

Exempel: En sökande uppbär sedan åtta år hel sjukpenning, med undantag för ett avbrott sex år tillbaka i tiden, då hon var föräldraledig med föräldrapenning under ett år. Får den sökande när hon lämnar sjukförsäkringen vid årsskiftet tillgodoräkna sig en överhoppningsbar tid om drygt åtta år eller är hon diskvalificerad från arbetslöshetsersättning?

Förkortad kvalificeringstid för rätt till inkomstrelaterad ersättning vid förnyat medlemskap

Enligt lagförslaget så är en av förutsättningarna för att få en förkortad kvalificeringstid för inkomstrelaterad ersättning att den sökande ska ha uppfyllt ett arbetsvillkor vid tidpunkten för utträdet. Utträdet måste ha skett efter den 1 januari 2007. IAF förutsätter att prövningen om den sökande uppfyllde arbetsvillkoret vid utträdet ska göras med tillämpning av de regler som gäller vid tidpunkten för utträdet, dvs. att den överhoppningsbara tid får omfatta högst fem år. Detta innebär att en sökande som har utträtt och återinträtt enligt de i 7 a § ALF uppställda villkoren endast kan använda sig av förvärvsarbete som har utförts efter den 1 januari 2001 för att uppfylla ett arbetsvillkor som berättigar till inkomstrelaterad ersättning. Däremot får personen tillgodoräkna sig

förvärvsarbete som utförts efter den 1 januari 1999 för att kvalificera sig för ersättning enligt grundförsäkringen.

Det framgår visserligen av promemorian att arbetsvillkoret måste ha uppfyllts under medlemstiden före utträdet för att en sökande ska ha rätt till en förkortad kvalificeringstid vid förnyat medlemskap. IAF anser dock att detta bör klart framgå av lagtexten.

I lagförslaget föreskrivs att återinträde ska ha skett senast den 31 december 2010. Tidpunkten är vald utifrån antagandet att personer som lämnar sjukförsäkringen efter nämnda tidpunkt har haft kännedom om gällande regler i sjukförsäkringen under tillräcklig lång tid för att ha haft möjlighet att med nuvarande regler uppfylla ett medlemsvillkor. IAF vill påpeka att dessa visserligen kommer att hinna uppfylla kravet på minst tolv månaders sammanhängande medlemstid, men dessa kommer inte att kunna kvalificera sig för inkomstrelaterad ersättning, eftersom detta förutsätter att de har uppfyllt ett arbetsvillkor under medlemstiden.

Återanvändning av förvärvsarbete som redan har använts för att uppfylla ett arbetsvillkor

Ett arbetsgivarintyg med förvärvsarbete som legat till grund för en tidigare beviljad ersättningsperiod kan inte rakt av användas för att bevilja en ny ersättningsperiod med tillämpning av de föreslagna reglerna i 15 § andra stycket och 17 a § tredje stycket ALF. Detta eftersom det saknas uppgift om utbetald sjuklön i arbetsgivarintyget.

Det bör i 15 § tredje stycket framgå av lagtexten att tid då förvärvsarbete har utförts och som har legat till grund för en tidigare ersättningsperiod endast får återanvändas en gång.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Föreslagna temporära ändringar i arbetslöshetsförsäkringen ska enligt övergångsbestämmelser tillämpas på ansökningar som inkommit före den 1 februari 2013.

IAF utgår ifrån att flertalet personer som berörs av de föreslagna temporära förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen kommer att bli anvisade till Arbetsförmedlingens introduktionsprogram i direkt anslutning till att deras rätt till ersättning från sjukförsäkringen upphör. De kommer således att ansöka om arbetslöshetsersättning tidigast efter det att de har fullföljt introduktionsprogrammet. IAF föreslår därför att bestämmelserna gäller i sin äldre lydelse för ersättningsperioder som börjar löpa före den 1 februari 2013.

Övrigt

IAF anser att 49 § ALF bör ändras så att det klart framgår av att även arbetslöshetskassornas beslut avseende uppgifter till Försäkringskassan för bestämmande av aktivitetsstödet storlek får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Så att berörda personer inte riskerar att få sin talan avvisad, se t.ex. Kammarrätten i Stockholms beslut den 17 juni 2009 i mål nr 1253-09.

IAF vill i detta sammanhang uppmärksamma att personer som lämnar sjukförsäkringen på grund av att de har fått partiell ($\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$) tillfällig sjukersättning under maximalt antal månader, samtidigt som de har arbetat i tillräcklig omfattning för att uppfylla ett arbetsvillkor under de månader som ingår i ramtiden, inte kommer att få sin ersättning baserad på ev. tidigare heltidsarbete när de anmäler sig som arbetssökande. Detta eftersom tid som har ersatts med tillfällig sjukersättning inte får läggas samman med arbetad tid vid beräkning av normalarbetstid och dagsförtjänst enligt 23 b och 25 a §§ i ALF, till skillnad från tid med halv eller en fjärdedels sjukpenning. Denna skillnad beroende på vilken ersättningstyp som har utgått under den tid personen har varit förhindrad att arbeta på heltid har inte förklarats i promemorian.

I detta ärende har Uno Ströberg beslutat. Ingrid Boström har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Simon Bjurström och Inger Fernholm deltagit.

Uno Ströberg

Ingrid Boström